

Převedení směnky a směnkou zajištěná pohledávka

Po splatnosti směnkou zajišťované pohledávky majiteli směnky nic nebrání v tom, aby dosáhl (náhradního) uspokojení své (směnkou zajištěné) pohledávky také tím způsobem, že směnku převede za úplatu na třetí osobu. Skutečnost, že nabyvatel směnky se v takové situaci nestane současně věřitelem směnkou zajištěné pohledávky, pak sama o sobě dlužníka nezbujuje povinnosti (převedenou) směnku zaplatit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 3045/2010, ze dne 31.10.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobců a/ V. P., jako správce konkursní podstaty úpadce Nakladatelství H & H, a. s., zastoupeného Mgr. MUDr. Z.K., advokátem, se sídlem v P., b/ Ing. V. H., a c/ J. H., obou bytem v J., obou zastoupených Mgr. M.K., advokátem, se sídlem v P., proti žalované A. Capital Ltd., se sídlem v D., zastoupené Mgr. M.S., advokátem, se sídlem v P., o určení neexistence vykonatelné pohledávky ve výši 6.652.601,62 Kč, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 36 Cm 62/2004, o dovolání žalobců b/ a c/ proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 13. ledna 2010, č. j. 13 Cmo 66/2009-167, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Žalobce a/ (správce konkursní podstaty úpadce Nakladatelství H & H, a. s.) a žalobci b/ a c/ (Ing. V. H. a J. H.) se žalobami (doručenými soudu prvního stupně dne 14. dubna 2004 a 30. dubna 2004) směřujícími vůči původní žalované (České finanční, s. r. o.) domáhali určení, že žalovaná nemá vůči úpadci pohledávku ze směnky vlastní ve výši 6.652.601,62 Kč, s právem na oddělené uspokojení.

Městský soud v Praze (poté, co věci žalobce a/ a žalobců b/ a c/ spojil ke společnému projednání a rozhodnutí) rozsudkem ze dne 29. listopadu 2007, č. j. 36 Cm 62/2004, 14 Cm 93/2004-106, ve znění doplňujícího usnesení ze dne 21. května 2008, č. j. 36 Cm 62/2004-123, žalobám vyhověl (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (body II. až IV. výroku) a o přenosu poplatkové povinnosti (bod V. výroku).

Soud o věci již rozhodl vůči nové žalované společnosti B. INVEST & FINANCE S. A., která se na základě (v konkursním řízení přijatého) rozhodnutí podle § 107a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) stala - ve vztahu k pohledávce, jež je předmětem tohoto sporu - konkursní věřitelkou na místo původní žalované.

Při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného požadavku pak soud vyšel zejména z toho, že:
1/ Evrobanka a. s. (dále jen „banka“) uzavřela s pozdějším úpadcem dne 22. listopadu 1995 smlouvu o kontokorentním úvěru č. K/288/95 (dále jen „smlouva o úvěru“), podle níž se zavázala poskytnout pozdějšímu úpadci úvěr do výše 12.000.000,- Kč (jenž měl být celý splacen 22. listopadu 1996).
2/ Dne 11. června 1996 vystavil pozdější úpadce vlastní směnku znějící na řad banky na směnečnou sumu 5.000.000,- Kč, splatnou na viděnou, za jejíž zaplacení převzali směnečné rukojemství žalobci b/ a c/. Směnka byla indosamentem převedena na původní žalovanou. Podle dodatku č. 2 smlouvy o úvěru, uzavřeného bankou a pozdějším úpadcem téhož dne (11. června 1996), směnka zajišťovala

pohledávky banky vzniklé na základě smlouvy o úvěru.

3/ Banka (jako postupitel) uzavřela s původní žalovanou (jako postupníkem) dne 28. března 1997 smlouvu o postoupení pohledávek (dále jen „postupní smlouva“), jejímž předmětem mělo být úplatné postoupení pohledávek banky vůči třetím osobám ze smluv o úvěru, specifikovaných v příloze č. 1 smlouvy. Dodatkem č. 2 ze dne 20. května 1999 smluvní strany nahradily přílohu č. 1 postupní smlouvy novou přílohou č. 1a, obsahující „definitivní seznam“ pohledávek postoupených postupní smlouvou.

4/ K návrhu původní žalované Krajský obchodní soud v Praze směnečným platebním rozkazem ze dne 20. září 1999, č. j. Sm 575/99-11 (který ve vztahu k pozdějšímu úpadci nabyl právní moci dne 27. září 1999), uložil pozdějšímu úpadci, aby (společně a nerozdílně se žalobci b/ a c/) zaplatil původní žalované směnečný peníz ve výši 5.000.000,- Kč, s 6 % úroky od 12. června 1997 do zaplacení, směnečnou odměnu ve výši 16.666,66 Kč a na náhradě nákladů řízení částku 225.524,- Kč.

5/ Po prohlášení konkursu na majetek úpadce (k čemuž došlo 22. února 2002) přihlásila původní žalovaná do konkursu pohledávku v celkové výši 22.255.171,49 Kč, z níž částka 6.652.601,62 Kč je vykonatelnou směnečnou pohledávkou, kterou tvoří směnečný peníz ve výši 5.000.000,- Kč, částka 1.410.410,96 Kč představuje 6 % úroky ze směnečného penízu za dobu od 12. června 1997 do prohlášení konkursu, částka 16.666,66 Kč představuje směnečnou odměnu a částka 225.524,- Kč představuje náklady směnečného řízení. Současně původní žalovaná uplatnila právo na oddělené uspokojení přihlášených pohledávek z titulu zástavního práva. Při přezkumném jednání konaném 15. března 2004 popřeli žalobci a/ až c/ směnečnou pohledávku co do pravosti a práva na oddělené uspokojení.

Na tomto základě soud - odkazuje na ustanovení § 37 odst. 1 a § 524 odst. 1 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) - uzavřel, že postupní smlouva (jíž měla být směnkou zajištěná pohledávka ze smlouvy o úvěru převedena na původní žalovanou) je pro svou neurčitost neplatná, když z ní není zřejmé, které konkrétní pohledávky měly být předmětem postoupení. Původní žalovaná se tak nestala věřitelem směnkou zajištěné pohledávky a nemohla jí tudíž (stejně tak jako žalované) svědčit ani práva z vystavené zajišťovací směnky.

K odvolání žalované Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku ve věci samé v části, v níž bylo určeno, že žalovaná nemá právo na oddělené uspokojení sporné pohledávky a ve zbývajícím rozsahu (tj. ohledně určení, že žalovaná nemá vůči úpadci pohledávku ze směnky vlastní ve výši 6.652.601,62 Kč) jej změnil tak, že žalobu zamítl (první výrok). Dále změnil doplňující usnesení, jímž bylo rozhodnuto o přenosu poplatkové povinnosti (druhý výrok) a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (třetí výrok).

Odvolací soud (jednající již s novou žalovanou - společností A. Capital Ltd., o jejímž vstupu do konkursního řízení na místo dosavadní žalované rozhodl podle ustanovení § 107a o. s. ř. konkursní soud) uzavřel, na rozdíl od soudu prvního stupně, že žalobě na určení neexistence přihlášené směnečné pohledávky nelze vyhovět.

Odkazuje na ustanovení článku I. § 33 odst. 1 a § 75 zákona č. [191/1950](#) Sb., zákona směnečného a šekového (dále jen „směnečný zákon“), odvolací soud zdůraznil, že směnka obsahuje všechny náležitosti požadované zákonem a je tudíž směnkou platnou. Z obsahu směnky podle odvolacího soudu rovněž plyne, že žalovaná je k výkonu práv z této listiny legitimována, neboť jí svědčí nepřetržitá řada indosamentů. Námitky, jimiž žalobci zpochybňovali oprávnění osoby, jež jménem banky podepsala první indosament, tak učinit, odmítl (poukazuje potud na článek I. § 16 odst. 1 směnečného zákona), s tím, že „nedostatek materiálního účinku podpisu indosanta“ může namítat pouze ten, za něhož byl indosament podepsán.

Pro danou věc neměl odvolací soud za významné ani posouzení platnosti postupní smlouvy, maje za

to, že prvním převodem směnky (z banky na původní žalovanou) „směnka pozbyla svůj zajišťovací charakter, neboť směnečný věřitel takto realizoval svá směnečná práva, a stala se směnkou platební s abstraktním účinkem“.

Proti měnicímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé podali žalobci b/ a c/ dovolání, namítajíce, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci a že vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (tedy, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 písm. b/ a odst. 3 o. s. ř.) a požadujíce, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu v dovoláním dotčeném rozsahu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Podle dovolatelů v projednávané věci z provedeného dokazování jednoznačně vyplynulo, že banka nemohla převést směnku rubopisem na původní žalovanou dříve než 28. září 1999, přičemž k tomuto datu již nebyl Ing. M. F., který rubopis jménem banky (jako místopředseda jejího představenstva) podepsal, oprávněn jednat jménem banky. Rubopis proto „nemůže obstát jako platný“. V této souvislosti dovolatelé rovněž polemizují se závěrem odvolacího soudu, že jim nepřísluší namítat neplatnost indosamentu. Zdůrazňují, že správce konkursní podstaty ani dovolatelé nejsou v pozici dlužníka a mohou-li v intencích ustanovení § 23 a § 24 zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), popírat pohledávky jiných věřitelů přihlášené do konkursního řízení, musí soud posoudit důvody jejich popření „z jiného úhlu pohledu a jiným způsobem, než by tak činil vůči přímému dlužníkovi“.

Za správný nemají dovolatelé ani závěr odvolacího soudu, podle něhož otázka platnosti postupní smlouvy není pro rozhodnutí dané věci významná. Potud naopak považují za příléhavé závěry, na nichž založil své rozhodnutí soud prvního stupně, a podle nichž nemohou práva ze směnky svědčit osobě, která není věřitelem směnkou zajištěné pohledávky.

Zákonem č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), byl s účinností od 1. ledna 2008 zrušen zákon o konkursu a vyrovnání (§ 433 bod. 1 a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona (a tudíž i pro spory vedené na jejich základě) použijí dosavadní právní předpisy (tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání též občanský soudní řád, oba předpisy ve znění účinném do 31. prosince 2007). Srov. k tomu též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2010, sp. zn. 29 Cdo 3375/2010, uveřejněného pod číslem 41/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, který je - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže - veřejnosti dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda jsou dány dovolací důvody uplatněné dovolateli, a to nejprve správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení článku I. § 16 odst. 1 směnečného zákona o tom, kdo má směnku v ruce, platí, že je řádným majitelem, prokáže-li své právo nepřetržitou řadou indosamentů, a to i tehdy, je-li poslední z nich blankoindosamentem. Přeškrtnuté indosamenty platí přitom za nenapsané. Následuje-li po blankoindosamentu další indosament, platí, že podpisovatel tohoto indosamentu nabyl směnky

blankoindosamentem.

Podle ustanovení článku I. § 40 odst. 3 směnečného zákona kdo platí při splatnosti, zprošťuje se svého závazku, nejedná-li podvodně nebo nelze-li mu přičíst hrubou nedbalost. Je povinen zkoumat správnost řady indosamentů, nikoli však podpisy indosantů.

Dovolatelé uplatněnou argumentací především zpochybňují právní posouzení věci odvolacím soudem co do závěru, že jim (jako popírajícím konkursním věřitelům) nepřísluší namítat materiální vadu podpisu indosanta na směnce (spočívající v tom, že jménem indosanta podepsala směnku osoba, která k tomu nebyla oprávněna).

Okruhem námitek, jež může popírající konkursní věřitel, případně správce konkursní podstaty, uplatnit za účelem účinného popření pravosti pohledávky (jiného) konkursního věřitele, se Nejvyšší soud ve své rozhodovací činnosti opakovaně zabýval. Přitom dovodil, že při popření pravosti pohledávky jiného konkursního věřitele (přihlašovatele pohledávky) má popírající konkursní věřitel (stejně jako popírající správce konkursní podstaty) k dispozici všechny (ale též „jen“) hmotněprávní námítky, jež by ke zpochybnění existence popírané pohledávky mohl vůči svému věřiteli uplatnit dlužník (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2007, sp. zn. 29 Odo 1366/2005, uveřejněný pod číslem 95/2008 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 2009, sp. zn. 29 Cdo 1277/2007, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 6. ročník 2011, pod číslem 90).

Pro zodpovězení otázky, zda dovolatelům při popření pravosti pohledávky uplatněné v konkursu původní žalovanou příslušela námitka neplatnosti indosamentu, na jehož základě měla původní žalovaná nabýt práva z předmětné směnky, je proto určující posouzení, zda uvedenou námitkou by mohl existenci popírané pohledávky zpochybnit (v mimokonkursních poměrech) sám dlužník.

Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 22. srpna 2006, sp. zn. 29 Odo 459/2005, na dané téma uzavřel, že namítat materiální vadu podpisu (tedy i vadu spočívající v tom, že jménem indosanta podepsala směnku osoba, která k tomu nebyla oprávněna) může pouze ten, za koho byl podpis učiněn. Dlužníkovi ze směnky náleží ve smyslu článku I. § 16 odst. 1 a § 40 odst. 3 směnečného zákona pouze prověřit, zda je na směnce vyznačena nepřetržitá řada indosamentů.

K uvedeným závěrům, od nichž nemá důvod se odchýlit ani v nyní projednávané věci, se Nejvyšší soud následně přihlásil např. v usnesení ze dne 11. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 727/2006 (ústavní stížnost proti tomuto usnesení odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 10. července 2008, sp. zn. III. ÚS 683/08), v usnesení ze dne 27. března 2008, sp. zn. 29 Odo 830/2006, v usnesení ze dne 22. dubna 2009, sp. zn. 29 Cdo 5318/2008, v usnesení ze dne 24. února 2010, sp. zn. 29 Cdo 2043/2008 a v usnesení ze dne 26. října 2010, sp. zn. 29 Cdo 3451/2010.

Se zřetelem k výše uvedenému lze uzavřít, že nemá-li dlužník k dispozici námitku neplatnosti indosamentu (založenou na zpochybnění materiální platnosti indosantova podpisu), nemohou s touto obranou ve sporu o pravost pohledávky uspět ani popírající konkursní věřitelé nebo popírající správce konkursní podstaty.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je proto v tomto ohledu správné.

Opodstatněnou Nejvyšší soud neshledává ani výhradu, že původní žalované nemohla svědčit práva ze směnky, na jejímž základě přihlásila do konkursu popřenou pohledávku, jestliže se nestala věřitelem směnkou zajištěné pohledávky (v důsledku namítané neplatnosti postupní smlouvy).

Nejvyšší soud se ve své rozhodovací činnosti (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. března 2006, sp. zn. 29 Odo 280/2005, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročník 2006,

pod číslem 118, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2008, sp. zn. 29 Odo 1446/2006, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročník 2009, pod číslem 42 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. října 2009, sp. zn. 29 Cdo 283/2008) opakovaně přihlásil k závěru sdílenému i právní teorií (k tomu srov. např. dílo Kovařík, Z. : Směnka jako zajištění. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 55), podle kterého převedení směnky, k němuž došlo po splatnosti směnkou zajištěné pohledávky, bez současného převodu směnkou zajištěné pohledávky, nemá žádný vliv na povinnost zaplatit směnku.

Jinak řečeno, po splatnosti směnkou zajišťované pohledávky majiteli směnky nic nebrání v tom, aby dosáhl (náhradního) uspokojení své (směnkou zajištěné) pohledávky také tím způsobem, že směnku převede za úplatu na třetí osobu (k tomu srov. již ve starší judikatuře rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 3. července 1931, sp. zn. Rv II 397/31, uveřejněné ve Sbírce rozhodnutí nejvyšších stolic soudních Čs. republiky, kterou uspořádal Dr. F. Vážný, pod číslem 10921). Skutečnost, že nabyvatel směnky se v takové situaci nestane současně věřitelem směnkou zajištěné pohledávky, pak sama o sobě dlužníka nezbavuje povinnosti (převedenou) směnku zaplatit.

V poměrech projednávané věci mělo podle tvrzení dovolatelů dojít k převodu předmětné směnky nejdříve 28. září 1999 (v době, kdy již byla směnkou zajištěná pohledávka splatná). Pro posouzení existence popírané (směnečné) pohledávky proto nebyla významná platnost postupní smlouvy.

Dovolatelům se tudíž prostřednictvím dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. nepodařilo zpochybnit správnost napadeného rozhodnutí. V rovině ohlášeného dovolacího důvodu dle § 241a odst. 3 o. s. ř. pak dovolatelé neuplatnili jiné argumenty než ty, s nimiž se Nejvyšší soud (jako s neopodstatněnými) vypořádal již v rovině právního posouzení věci. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 2 část věty před středníkem o. s. ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)